

Răspunderea juridică a avocaților

Îndrumar pentru avocați

Acest îndrumar pentru avocați a apărut cu sprijinul Asociației Avocaților Americani / Inițiativa pentru Supremația Legii și a fost finanțat printr-un grant acordat de către Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

INTRODUCERE

Rolul avocaturii într-o societate este unul fundamental – de a face supremația legii efectivă, de a promova drepturile omului, de a-i ajuta pe cei defavorizați și de a da voce celor care nu au o influență politică. Eu cred sincer că actualmente avocații din Moldova depun eforturi să promoveze aceste valori, să-și facă vocea auzită și să se consolideze într-o profesie juridică unită și puternică. Totuși, pentru a deveni astfel, profesia juridică însăși are nevoie de schimbări semnificative, în special în domeniul admiterii în profesie, instruirii inițiale și continue a avocaților, calificării profesionale și calității serviciilor juridice, și garanțiilor efective de exercitare a profesiei.

Pentru a contribui la o mai bună informare și înțelegere a unor aspecte importante ce țin de profesia juridică, Asociația Avocaților Americani Inițiativa pentru Supremația Legii (ABA ROLI) a susținut publicarea unor îndrumare pentru avocați și avocații-stagiari. Acest îndrumar este ultimul dintr-o serie de patru îndrumare care s-au referit la (1) principiile fundamentale ale avocaturii; (2) înregistrarea cabinetului avocatului și a biroului asociat de avocați și (3) contabilitatea și fiscalitatea avocaților. El este dedicat răspunderii civile și disciplinare a avocaților și suplimentează eforturile Uniunii Avocaților din RM de a educa avocații privind etica și conduita lor profesională.

Din numele echipei ABA ROLI Moldova, aș vrea să le mulțumesc sincer autorilor acestui îndrumar dlor Alexandru Țurcan și Vladislav Gribincea.

Cu deosebit respect,
Olimpia Gribincea
Consultant juridic,
ABA ROLI Moldova

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ CIVILĂ A AVOCAȚILOR

Alexandru ȚURCAN, avocat, membru al Consiliului Uniunii Avocaților din RM

Parcul de autobuze din Chișinău cere milioane de lei despăgubiri de la un birou de avocați din Chișinău pentru o consultație greșită. Pare a fi o situație fantastică? Nu și în Marea Britanie.

În anul 2011 metrour londonez a acționat în judecată două din cele mai mari firme de avocatură din lume. Pretenția de 140 milioane de lire sterline, înaintată de metrour londonez, este una din cele mai mari pretenții cu privire la neglijența profesională care a fost înaintată vreodată unor birouri de avocați.

Ținta pretențiilor au fost societățile de avocatură Freshfields Bruckhaus Deringer (nr. 5 în clasamentul britanic) și Herbert Smith (nr. 9 în clasamentul britanic).

Metrour acuză avocații de acordarea unei consultații juridice neglijente în anul 2003, în legătură cu un contract pentru renovarea a șapte stații de metrou, încheiat cu compania de transport falimentată Metronet, în cadrul unui parteneriat public-privat (PPP). În cadrul acestui PPP, metrour și Metronet au fondat câteva companii speciale, care urmau să preia dreptul de proprietate asupra liniilor de metrou respective după finisarea lucrărilor de renovare.

Lucrările de renovare din cadrul PPP-ului erau finanțate de un consorțiu de bănci. Băncile și-au asigurat creditele prin încheierea unor contracte speciale cu metrour (contracte de opțiune de vânzare-cumpărare), prin care metrour s-a obligat să răscumpere de la bănci obligațiunile emise de companiile speciale respective. Contractele prevedeau că, în cazul în care oricare din companiile speciale va deveni insolubilă, metrour va prelua datoria acestora.

În iulie 2007, companiile speciale au devenit insolubile, iar metrour s-a pomenit cu o obligație de a achita datoriile acestora în valoare de 1,74 miliarde de lire sterline.

Freshfields Bruckhaus Deringer și Herbert Smith au fost avocații metrourului londonez pe tranzacția descrisă mai sus. Întrebarea disputată este

dacă metrourul ar fi putut să plătească mai puțin în caz de faliment al companiilor respective. Metrourul susține că suma de 1,74 miliarde de lire sterline ar fi putut fi redusă substanțial, dacă metrourul ar fi avut dreptul contractual de a prelua datoria la un preț de piață, dar nu și la un preț prestabilit. Metrourul mai susține că avocații Freshfields Bruckhaus Deringer și Herbert Smith au elaborat și aprobat contractele fără a le coordona cu clientul și au comis, în acest mod, o eroare profesională, pentru care trebuie să poarte răspundere.

Avocații Freshfields Bruckhaus Deringer și Herbert Smith au respins în mod public pretențiile înaintate de metrourul londonez și s-au declarat dispo-nibili să le combată cu vehemență.

Cauza este numită spre examinare la Curtea Supremă de la Londra pentru luna octombrie 2013.

1. Considerații generale

Răspunderea civilă a avocaților, ca formă a răspunderii juridice civile, reprezintă consecința juridică negativă pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare de către avocat a obligațiilor profesionale față de client, exprimată prin necesitatea reparării prejudiciului cauzat clientului.

În practica profesională pot fi întâlnite diferite exemple de neexecutare a obligațiilor de către avocați, cum ar fi:

- Omiterea termenului procesual;
- Nerespectarea conflictului de interese;
- Nerespectarea clauzei de confidențialitate;
- Necunoașterea prevederii legale sau efectuarea unei cercetări juridice insuficiente;
- Acordarea unei consultații, care contravine prevederilor legii;
- etc.

De regulă, obligațiile profesionale asumate de către avocați pot fi calificate ca obligații de mijloace, care presupun că avocatul urmează să depună toată diligența profesională în prestarea serviciului pentru atingerea rezultatului propus. În cele mai multe cazuri, obligațiile de mijloace se exprimă prin

asistența juridică acordată în cadrul proceselor judiciare sau de reprezentare a clienților în fața altor autorități sau instituții etc.

Totodată, în cadrul exercitării profesiei, avocatul poate să fie responsabil și pentru neexecutarea obligațiilor de rezultat. Aceste obligații presupun îndatorirea avocatului de a efectua anumite acțiuni, care implică un rezultat concret. În calitate de exemple a acestor obligații pot fi menționate cele privind respectarea termenului pentru depunerea actelor juridice la autoritățile publice, instanțe de judecată sau alte instituții, efectuarea de acțiuni procesuale, participarea la ședințe de judecată, întâlniri, negocieri în interesul clientului, etc.

În practica internațională, de multe ori, se întâlnesc cazuri de atragere la răspundere civilă a avocatului pentru neexecutarea obligațiilor profesionale.

Spre exemplu, după anii 1980, instanțele judecătorești din statul Texas tot mai mult sunt chemate să se pronunțe asupra regulilor și condițiilor în care avocații urmează a fi atrași la răspundere civilă, în special cu privire la relațiile fiduciare dintre avocat și client, confidențialitate, etc.

Recent, la 12 noiembrie 2012, Curtea Supremă de Justiție din Statul Pennsylvania în cauza *Coleman vs. Duane Morris* a stabilit responsabilitatea avocatului pentru acordarea unei consultații eronate la încheierea unui contract. Avocatul în mod eronat a consultat clientul că acesta nu urmează să achite taxele și restanțele fiscale a întreprinderii vândute.¹

La fel, într-o altă cauză, Curtea Supremă de Justiție a Statului New York a stabilit încălcarea obligației de loialitate și conflict de interese a avocatului, care a reprezentat ambele părți la încheierea unui contract de înstrăinare a bunurilor reclamantului pentru faptul că nu a informat reclamantul despre acțiunile dăunătoare a celeilalte părți contractante.²

¹ A se vedea Paul Koning și Brent Basden. Legal Malpractice in Texas – The Basics. <http://www.legalmalpracticelawreview.com/uploads/file/Koning,%20Legal%20Malpractice%20in%20Texas%282%29%281%29.pdf>

² A se vedea Bennett J.Wasserman. Professional Malpractice. New Jersey Law Jurnal. Vol. 211 – No.3. Luni, 13 ianuarie 2013. http://www.legalmalpracticelawreview.com/uploads/file/2013%20Wasserman%201_21_13%281%29.pdf

Importanța răspunderii juridice civile a avocaților față de clienți a dezvoltat, în mai multe țări, specializarea firmelor de avocatură în reprezentarea intereselor clienților împotriva avocaților neglijenți.

În societatea contemporană, fenomenul răspunderii civile a avocaților apare tot mai răspândit în sistemul relațiilor juridice. Acest fapt determină necesitatea unei abordări complexe și profesionale și din partea avocaților din Republica Moldova.

2. Răspunderea civilă a avocatului pentru erori și omisiuni comise în cadrul activității profesionale

Acest material nu reprezintă un referat la subiectul răspunderii civile. Fiecare avocat cunoaște individual principiile și regulile generale de răspundere civilă față de beneficiarii asistenței juridice.

Autorul își pune drept scop să evidențieze aspectele practice, asupra cărora merită să gândească avocații atunci când negociază contracte de asistență juridică, nemijlocit acordă asistența și ulterior răspund pentru calitatea acesteia.

Răspunderea avocatului față de client pentru erorile/omisiunile proprii

Conform normelor Codului civil și art. 61 al Legii cu privire la avocatură, avocatul răspunde pentru repararea prejudiciului material, cauzat în procesul exercitării profesiei de avocat.

Relația dintre client și avocatul care activează sub forma organizatorică de cabinet este una directă și clară. Răspunderea avocatului față de client pentru erorile și omisiunile comise este și ea una directă și clară, iar forma de cabinet nu oferă avocatului protecția de limitare a răspunderii față de client.

Răspunderea avocatului față de clientul propriu pentru erorile/omisiunile stagiarelui

Situația devine mai nuanțată, atunci când în relația dintre avocat și client mai apare și avocatul-stagiar.

În domeniul de consultanță juridică și participare pe dosare civile, avocatul stagiar dispune aproape de toate drepturile unui avocat definitiv, inclusiv dreptul de a pleda în fața judecătorilor și curților de apel. Totuși, stagiarul activează sub supravegherea avocatului îndrumător, care îi „validează” contractele cu clientul.

Apare întrebarea în ce măsură activitatea de „supraveghere” și „validare” a avocatului îndrumător este generatoare de răspundere profesională pentru avocatul respectiv.

Situația 1: acordarea asistenței clienților avocatului-îndrumător

Avocatul îndrumător poate implica avocatul stagiar în procesul de acordare a asistenței juridice clienților proprii. Acordarea asistenței juridice de către avocatul stagiar clienților avocatului îndrumător are loc sub supravegherea, îndrumarea și indicațiile avocatului îndrumător. Acest fapt determină existența unor raporturi de prepușenie, și, în situații de aplicare a răspunderii civile pentru asistența juridică acordată, implică regimul juridic al răspunderii conform art. 604 și 1403 Cod civil, care reglementează răspunderea comitentului pentru fapta prepusului.

Prin urmare, dacă avocatul îndrumător a încredințat acordarea asistenței, în totalitate sau parțial, avocatului stagiar, tot primul va fi răspunzător în fața clientului pentru neexecutarea obligațiilor.

Situația 2: acordarea asistenței clienților avocatului-stagiar

Legea cu privire la avocatură în art.15 alin. (3) prevede dreptul avocatului stagiar de a acorda, contra plată, asistență juridică clientului în cadrul judecătorilor, curților de apel și autorităților publice. Prin urmare, avocatul stagiar poate avea statut de parte contractantă în acordul cu clientul și, conform art.15 alin.(4) al Legii cu privire la avocatură, poartă răspundere personală pentru calitatea asistenței juridice acordate.

Totuși, în cazul în care clientul va insista contractual asupra unei implicări mai active din partea avocatului-îndrumător, contractul ar putea prevedea și anumite situații, când avocatul îndrumător răspunde solidar sau subsidiar cu avocatul-stagiar. Asemenea clauze trebuie să

reprezinte produsul unei negocieri cu clientul și ar putea însemna un cost mai mare pentru client în schimbul unei siguranțe mai ridicate.

Specificul răspunderii avocaților din birourile asociate

Este clar că avocații care comit erori și omisiuni, atunci când acționează în interesul clientului, pot fi chemați să răspundă material/financiar pentru erorile/omisiunile sale.

Odată ce contractul de asistență juridică deseori este semnat de către șeful biroului de avocați, cu aplicarea ștampilei biroului, iar onorariile sunt achitate pe conturile biroului de avocați, care este persoană juridică, apare întrebarea în ce măsură clientul poate pretinde despăgubiri inclusiv și de la birou.

Nu vrem să dăm răspuns la această întrebare, deoarece spețele pot fi diferite, însă nu putem ignora riscul survenirii unor asemenea situații. În fiecare caz concret, avocații și birourile în care activează vor examina situația, vor analiza raporturile cu clientul și vor ajunge la propriile concluzii privind oportunitatea acceptării, combaterii sau aplanării prin negociere și compromis a pretențiilor clientului.

Menirea acestui material este de a îndruma șefii birourilor asociate și avocații să acorde atenție cuvenită gestiunii corecte a aspectelor și riscurilor de răspundere civilă profesională. Unele sugestii și recomandări pot fi găsite în cele ce urmează.

3. Gestiunea riscurilor privind răspunderea civilă a avocaților

Prevederi contractuale privind răspunderea

Contractele de asistență juridică trebuie să reglementeze aspectele, limitele și excluderile de răspundere.

În funcție de specificul dosarelor, tranzacțiilor și altor situații concrete, pentru care se negociază acordul de asistență juridică, se recomandă includerea unor prevederi care, în mod expres, exclud sau limitează răspunderea civilă a avocaților, după cum urmează:

- *pretenții neglijabile* – pretenții având o valoare mică; suma minimă poate să difere de la caz la caz și trebuie exprimată în bani – e.g. 5000 lei. Astfel, dacă paguba suferită de client este egala sau mai mică de valoarea respectivă, atunci clientul se obligă să o accepte și să nu pretindă compensații de la avocat;
- *pretenții plafonate de sumă fixă* – atunci când pentru un onorariu mic se prestează un serviciu important, este recomandabil de a negocia cu clientul limita financiară a răspunderii avocatului în caz de eroare sau omisiune. Un exemplu de plafon este suma dublă, triplă sau e.g. înzecită, a onorariului încasat de avocat. Astfel, dacă plafonul răspunderii este egal cu onorariul înzecit, atunci pentru un onorariu de 5000 lei clientul nu va putea pretinde despăgubiri mai mari de 50000 lei, chiar dacă valoarea pagubei este mult mai mare decât suma respectivă.
- *pretenții plafonate de suma maximă asigurată* – o varietate de plafonare este prevederea contractuală, potrivit căreia răspunderea financiară a avocatului pentru erorile și omisiunile profesionale se va limita la suma maximă asigurată conform poliței de asigurare de răspundere civilă profesională. Este evident că una din condițiile unei asemenea limitări este însăși existența poliței respective.

Polițe de asigurare profesională

Asigurarea de răspundere profesională este o obligație și o practică răspândită în mediul avocațial din lumea civilizată.

O obligație – deoarece, majoritatea reglementărilor în domeniul avocaturii din U.E. și America de Nord stabilesc obligații și plafoane minime de asigurare pentru avocați.

O practică răspândită – deoarece, avocații obișnuiesc să se asigure mult peste plafonul minim și deoarece asigurarea este practică inclusiv în țări, care nu impun asigurare profesională obligatorie (e.g. țările C.S.I.).

Spre exemplu, conform Statutului românesc al profesiei de avocat, avocatul stagiar din România este obligat să dispună de o asigurare pentru un risc asigurat în valoare de minim 3000 Euro anual, iar avocatul definitiv – 6000 Euro. Conform unui raport recent al Uniunii Naționale a Barourilor din

România (UNBR), doar circa 10% din totalitatea de avocați români nu au raportat barourilor locale dovada asigurării, fapt care se sancționează cu neînscrierea în tabloul anual al avocaților cu drept de exercitare a profesiei.

În același timp, deși minimul de asigurare pentru un avocat definitiv în România este de 6000 Euro/an, Banca Mondială, în regulamentele interne privind achizițiile de servicii³, stabilește următoarele limite minime de asigurare profesională a avocaților per țară:

România – 250.000 Euro;

Ucraina – 50.000 Dolari SUA;

Republica Moldova – 25.000 Dolari SUA.

Astfel, avocații din România vor fi nevoiți să procure polițe de asigurare mai ridicate pentru a putea acorda asistență juridică Băncii Mondiale și structurilor acesteia (IFC, MIGA, IDA), iar avocații din Republica Moldova nu pot acorda asistență juridică Băncii Mondiale și structurilor acesteia, decât dacă vor aduce dovada deținerii unei polițe de asigurare de minim 25.000 Dolari SUA.

Ucraina, care actualmente traversează o perioadă de amplă reformă în domeniul avocaturii, la fel ca și Republica Moldova nu impune avocaților minime obligatorii de asigurare, însă Banca Mondială nu va colabora cu avocați ucraineni decât dacă ei vor dispune de asigurare la nivel de minim 50.000 Dolari SUA.

Din păcate, cadrul normativ existent din Republica Moldova nu este pregătit pentru noile raporturi juridice și creează inconveniențe și dificultăți cabinetelor și birourilor de avocați, care doresc să implementeze practica țărilor cu o avocatură dezvoltată și să procure polițe de asigurare de răspundere civilă profesională, în special prin restricția la deducerea costurilor aferente polițelor de asigurare din venitul impozabil al avocaților.

³ A se vedea Bennett J.Wasserman. Sitar v. Sitar, 50 A.D.3d 667, 854 N.Y.S.2d 536 (2008). <http://www.legalmalpracticelawreview.com/articles/cases-materials/conflicts-of-interest/>; http://www.legalmalpracticelawreview.com/uploads/file/Sitar%20v_%20Sitar,%2050%20AD%203d%20667%20-%20NY_%20Supreme%20Court,%20Appellate%20Div_,%202nd%20Dept_%202008%20-%20Google%20Scholar.pdf

În prevederile actuale ale Hotărârii Guvernului nr. 484 din 4 mai 1998, care stabilește clasele asigurărilor și volumul primelor de asigurare, printre cheltuielile în privința cărora sunt permise spre deducere, nu se regăsesc cheltuielile aferente asigurării de răspundere civilă profesională a avocaților, fapt care efectiv privează avocații de dreptul de deducere a cheltuielilor de asigurare respective conform art. 24 (3) Cod Fiscal.

RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A AVOCAȚILOR

Vladislav GRIBINCEA, avocat,
președintele Centrului de Resurse Juridice din Moldova

Fiind o profesie nobilă, profesia de avocat cere o responsabilitate sporită și dedicație din partea membrilor săi. Deși este o profesie liberală, avocații din Republica Moldova și-au instituit reguli cu privire la conduita și etica lor. Majoritatea acestor reguli sunt prevăzute în Codul deontologic al avocaților, din 20 decembrie 2002 (în continuare Codul deontologic). Nerespectarea jurământului avocatului și a normelor acestui Cod constituie abateri disciplinare. Legea cu privire la avocatură prevede că cauzele cu privire la abaterile disciplinare ale avocaților vor fi examinate de un organ special, Comisa pentru etică și disciplină.

În acest capitol vor fi prezentate principalele aspecte privind abaterile disciplinare, Comisia pentru etică și disciplină (în continuare Comisia) și procedura de examinare a cauzelor disciplinare împotriva avocaților.

1. Ce constituie o abatere disciplinară a avocatului?

Spre deosebire de Legea cu privire la statutul judecătorului (art. 22) și Legea cu privire la procuratură (art. 61), nici Legea cu privire la avocatură (în continuare *Legea*) și nici Statutul profesiei de avocat (în continuare *Statutul*) nu enumeră exhaustiv abaterile disciplinare. Art. 56 alin. 1 al Legii prevede doar că „avocații răspund disciplinar pentru acțiunile prin care se încalcă prevederile prezentei legi, normele Codului deontologic al avocatului și prevederile altor acte normative ce reglementează activitatea avocaturii”. În vederea clarificării prevederilor Legii, art. 48 alin. 5 al Statutului mai menționează că constituie abatere disciplinară fapta comisă de avocat „de natură să prejudicieze onoarea ori prestigiul profesiei sau al corpului de avocați”.

Art. 25 al Legii, care se referă la retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat, prevede în mod explicit că licența se retrage în cazul:

- a) neexercitării repetate, în decursul unui an, a atribuțiilor, dacă anterior avocatului i s-au aplicat sancțiuni disciplinare;

- b) exercitării profesiei de avocat după suspendarea de drept a activității avocatului sau netransmiterii, de către avocatul a cărui activitate este suspendată, la Consiliul Uniunii Avocaților a licenței și a legitimației în termenul stabilit;
- c) încălcării sistematice de către avocat a condițiilor de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- d) refuzului repetat, nemotivat, de a acorda asistență juridică garantată de stat la solicitarea oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;
- e) depistării circumstanțelor care adevăresc acțiunile nelegitime ale avocatului la obținerea licenței;
- f) încălcării grave, de o singură dată, a normelor Codului deontologic al avocatului;
- g) rămânerii definitive a sentinței instanței judecătorești de condamnare a avocatului;
- h) pierderii, de către avocat, a cetățeniei Republicii Moldova după obținerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat;
- i) încălcării grave a prevederilor contractului de asistență juridică;
- j) neindicării, în contractul de asistență juridică, a onorariilor încasate de la client sau indicării unor sume diminuate.

În aceste cazuri (cu excepția p. d)), licența este retrasă de Ministerul Justiției, la propunerea Comisiei pentru etică și disciplină (art. 25 alin. 2 al Legii). Comisia nu poate face astfel de propuneri decât în urma unor proceduri disciplinare.

Art. 56 alin. 2 al Legii menționează că Comisia examinează sesizările doar în ceea ce privește „acțiunile” comise de avocat „în timpul exercitării atribuțiilor profesionale”. Această normă nu ar trebui interpretată restrictiv. Ar putea constitui o abatere disciplinară nu doar acțiunile ci și inacțiunile avocatului. Astfel, prin decizia Comisiei din 4 iunie 2012 în cauza disciplinară privind avocatul Svetlana Neniță s-a constatat că este abatere disciplinară neprestarea serviciilor după încasarea onorariului și neinformarea de către avocat a Ministerului Justiției și a Uniunii Avocaților despre schimbarea datelor de contact. Pe de altă parte, p. 1.2.2 al Codului deontologic pre-

vede că responsabilitatea avocatului include atât comportamentul acestuia în exercitarea profesiei, cât și în afara ei.

Se pare că, pentru procedurile disciplinare, nu este relevant dacă licența de avocat a fost suspendată sau nu. Pe de altă parte, legislația nu oferă răspuns la întrebarea dacă un fost avocat poate fi sancționat disciplinar, în temeiul Legii cu privire la avocatură, pentru faptele comise în perioada în care era avocat.

Deși Capitolul IX al Legii este intitulat „răspunderea disciplinară a avocaților”, el se referă și la avocații stagiați. Art. 18 alin. 6 al Statutului prevede în mod expres că „avocatul stagiar poartă răspundere disciplinară pentru acțiunile prin care a încălcat prevederile Legii, normele Codului deontologic al avocatului, normele prezentului Statut și prevederile altor acte normative ce reglementează activitatea avocaturii”.

2. Comisia pentru etică și disciplină

Comisia examinează plângerile privind acțiunile avocaților și cazurile de încălcare de către avocați a disciplinei și a normelor de etică profesională, precum și aplică sancțiunile disciplinare. Ea are 11 membri. Șase dintre aceștia sunt aleși de către Congres dintre avocații cu o vechime în profesie de cel puțin cinci ani. Ceilalți cinci membri sunt delegați de către barouri, câte unul din partea fiecărui barou. Mandatul membrilor Comisiei este de patru ani. Membrii Comisiei sunt obligați să păstreze secretul profesional și să nu divulge informația aflată în cadrul procedurilor disciplinare intentate (art. 44 al Legii). În activitatea sa, Comisia este asistată de un secretar din secretariatul Uniunii Avocaților. Cheltuielile necesare activității Comisiei urmează a fi suportate de către Consiliul Uniunii Avocaților (art. 48 alin. 29 al Statutului profesiei).

Activitatea Comisiei este coordonată de un președinte ales dintre și de către membrii acesteia pe un termen de doi ani. Una și aceeași persoană nu poate fi președinte al Comisiei mai mult de două termene consecutive (art. 48 alin. 3 al Statutului profesiei). Comisia își ține ședințele ori de câte ori este necesar, dar se întrunește cel puțin o dată în lună (ibid., alin. 4). Ședințele Comisiei au loc la sediul Uniunii Avocaților.

La 23 martie 2007, Congresul Avocaților din Republica Moldova a adoptat Regulamentul privind organizarea activității Comisiei pentru etică și disciplină (în continuare *Regulamentul Comisiei*). El se referă la organizarea activității și funcționarea Comisiei și resursele ei financiare și materiale. Deși Legea a suferit modificări substanțiale în anul 2010 și a fost adoptat Statutul profesiei, acest Regulament nu a fost adaptat la prevederile Legii. Se pare că actuala Comisie nu se conduce de acest Regulament, deși acesta nu a fost abrogat formal.

3. Procedura Comisiei pentru etică și disciplină

În cazul parvenirii unei sesizări în acest sens în adresa Uniunii Avocaților, aceasta va fi transmisă Comisiei. Nici Legea și nici Statutul profesiei nu stabilește în mod clar dacă Comisia se poate autosesiza. Totuși, art. 56 alin. 2 al Legii menționează, în contextul sesizării Comisiei, că Comisia examinează „informația cu privire la abaterile disciplinare comise de avocat”, iar art. 7 alin. 1 lit. c) al Regulamentului Comisiei obligă secretarul Comisiei să înregistreze în registre informațiile ce țin de conduita avocaților, „inclusiv cele care au devenit cunoscute societății din mijloacele mass-media”.

Deși art. 56 alin. 3 al Legii se referă la „intentarea procedurii disciplinare”, procedura în fața Comisiei descrisă în Statutul profesiei nu se referă la o astfel de etapă. Nici Comisia și nici alte organe de autoadministrare a Uniunii Avocaților nu emit decizii separate privind intentarea procedurii disciplinare.

Din art. 48 alin. 6 al Statutului profesiei rezultă că Comisia are discreția de a efectua sau nu un control. Într-adevăr, nu este rezonabil de a efectua un control atunci când faptele relevante nu sunt contestate de către avocat sau când a expirat termenul de atragere la răspundere disciplinară. Art. 58 alin. 1 al Legii prevede că procedura disciplinară nu poate fi intentată dacă din momentul comiterii abaterii a trecut mai mult de un an. În acest caz nu se ia în calcul perioada pierderii temporare de către avocat a capacității de muncă, aflării acestuia în concediu și timpul aflării cauzei în procedură disciplinară.

Dacă Comisia dispune efectuarea unui control, cercetarea poate fi efec-

tuată numai după informarea avocatului cu privire la obiectul cercetării (art. 48 alin. 7 al Statutului profesiei). Controlul se efectuează, de regulă, de către unul din membrii Comisiei desemnat de către președintele Comisiei. În cadrul verificării, membrul comisiei va convoca persoana care a formulat plângerea, precum și alte persoane ale căror declarații pot elucida cazul, va face verificări de înscrisuri și va acumula alte informații relevante pentru caz. El va solicita explicații și probe scrise și de la avocat. Art. 6 al Regulamentului Comisiei prevede că refuzul avocatului de a da explicații sau de a prezenta probe scrise constituie o încălcare a obligațiilor profesionale și nu împiedică desfășurarea procedurii disciplinare.

După efectuarea cercetărilor, membrul delegat al Comisiei va întocmi o notă scrisă în care va consemna faptele, probele administrate, poziția avocatului cercetat și propunerea privind soluția pe marginea sesizării. Nota întocmită urmează a fi înregistrată la secretariatul Comisiei în cel mult 30 de zile de la depunerea sesizării.

Comisia examinează materialele în ședință plinară. Art. 4 alin. 3 al Regulamentului Comisiei prevede că ședințele Comisiei sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 2/3 din membrii aleși.

Art. 48 al Statutului profesiei prevede că Comisia procedează la examinarea sesizării în temeiul notei și al probelor care au stat la baza întocmirii acesteia. În cazul în care se constată existența bănuielii rezonabile că avocatul a comis o abatere disciplinară, președintele Comisiei prezintă materialele spre examinare Comisiei în ședința imediat următoare datei la care nota a fost înregistrată. Pentru această ședință va fi citat avocatul prin scrisoarea poștală recomandată, cu confirmare de primire. Acesta poate fi citat și în alt mod, însă în acest caz este nevoie de semnătura avocatului. În fața Comisiei avocatul se poate prezenta personal și poate fi asistat de un alt avocat. Lipsa părților legal citate nu împiedică examinarea cauzei. Ședința Comisiei nu este publică, însă lucrările ședinței se consemnează într-un proces-verbal.

Art. 58 alin. 2 al Legii prevede că „sanțiunea disciplinară se aplică cel mult peste 2 luni de la data constatării abaterii, fără a se lua în calcul perioada pierderii temporare de către avocat a capacității de muncă și aflării

acestuia în concediu”. Se pare că această normă cere Comisiei ca decizia cu privire la sancțiunea disciplinară să fie adoptată în cel mult 2 luni. Totuși, legea nu prevede o sancțiune legală pentru încălcarea acestui termen. Art. 56 alin. 6 al Legii prevede în termeni clari că Comisia nu poate înceta procedura disciplinară pe motiv de expirare a termenelor.

Art. 48 alin. 13 al Statutului profesiei prevede că, pe durata urmăririi penale sau a judecării faptei care constituie abatere disciplinară, procedura disciplinară se suspendă. Această normă urmează a fi interpretată ca fiind aplicabilă doar situațiilor în care acuzațiile absorb în totalitate faptele care ar putea constitui abatere disciplinară. Totuși, după cum rezultă din lege, suspendarea nu poate avea loc în cazul acuzațiilor contravenționale. Răspunderea penală a avocatului nu exclude răspunderea disciplinară a acestuia. Din art. 48 alin. 13 al Statutului profesiei rezultă că, după soluționarea cauzei penale, procedura disciplinară urmează a fi reluată. Această reluare urmează să aibă loc indiferent de soluția dată în cauza penală. Totuși, această normă nu explică ce se va întâmpla în cazul în care avocatul este condamnat penal, iar aceasta constituie temei pentru excluderea din profesia de avocat (a se vedea art. 25 alin. 1 lit. g) al Legii).

4. Deciziile Comisiei pentru etică și disciplină

Comisia emite decizii cu votul majorității simple a membrilor săi (art. 42 alin. 5 al Legii). Aceste decizii sunt motivate. Art. 56 alin 6 al Legii prevede că Comisia poate adopta doar următoarele decizii:

- a) privind aplicarea sancțiunii disciplinare;
- b) privind efectuarea unui control suplimentar;
- c) privind lipsa încălcărilor în acțiunile avocatului.

Art. 57 alin. 1 al Legii prevede exhaustiv lista sancțiunilor care pot fi aplicate. Aceste sancțiuni sunt următoarele:

- a) avertizarea;
- b) mustrarea;
- c) amenda de la 1000 la 3000 de lei, care se face venit la bugetul Uniunii Avocaților.

- d) suspendarea activității de avocat (în temeiul art.13 alin. 1 lit.c) și d) ale Legii;
- e) retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de avocat (în temeiul art.25 alin. 1 al Legii).

Art. 57 alin. 2 al Legii obligă Comisia ca, la identificarea sancțiunii disciplinare să țină cont de gravitatea abaterii, de circumstanțele în care a fost comisă, de activitatea și comportamentul avocatului. Art. 48 alin. 24 al Statutului profesiei mai prevede că repetarea unei abateri disciplinare (în cursul unui an) constituie o circumstanță agravantă, care va fi luată în considerare la aplicarea sancțiunii.

Conform art. 48 alin. 18 al Statutului profesiei, în termen de cel mult 15 zile de la emiterea deciziei, soluția se comunică, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire sau direct prin semnătură pe copie, avocatului supus cercetării, persoanei care a depus plângerea, organului care a depus sesizarea, Consiliului Uniunii Avocaților și baroului din care face parte avocatul vizat. În cazul excluderii din profesie, decizia se va comunica Ministerului Justiției. Deși art. 48 alin. 20 al Statutului profesiei prevede că decizia disciplinară se publică pe pagina oficială de internet a Uniunii Avocaților, acestea nu sunt disponibile on-line. Totuși, deciziile se publică în Avocatul Poporului.

Art. 48 alin. 27 al Statutului profesiei prevede că executarea hotărârilor Comisiei este obligatorie din momentul adoptării. Plata amenzii se face în termen de 30 de zile de la data emiterii deciziei privind aplicarea sancțiunii disciplinare (art. 57 alin. 1 c) al Legii). Comisia și decanii barourilor sunt obligați să țină evidența sancțiunilor disciplinare aplicate fiecărui avocat (art. 48 alin. 25 al Statutului profesiei).

Deciziile Comisiei pot fi contestate în instanța de contencios administrativ, adică la Judecătoria sectorului Râșcani, mun. Chișinău.

Abaterea disciplinară va fi luată în calcul pentru procedurile disciplinare ulterioare doar dacă a fost aplicată cu mai puțin de un an în urmă. Totuși, art. 59 alin. 2 al Legii prevede că Comisia este în drept să anuleze sancțiunea disciplinară, până la expirarea termenului de un an, din proprie inițiativă, la solicitarea avocatului, în temeiul demersului baroului sau al asociației de avocați.

În practică privată din anul 1999, **Alexandru ȚURCAN** este co-fondatorul și șeful biroului asociat de avocați „Țurcan Cazac”. Domeniile primare de specializare ale Domnului Țurcan sunt dreptul corporativ și dreptul comercial internațional, dreptul investițiilor străine, dreptul financiar/bancar, energetica și telecomunicațiile, fiscalitatea și sectorul non-guvernamental, dar și gestionarea litigiilor cu elemente de extraneitate. În anul 2011, Domnul Țurcan a fost delegat de avocații Baroului Chișinău să exercite un mandat de patru ani de membru al Consiliului Uniunii Avocaților din Republica Moldova. În cadrul exercitării mandatului, Domnul Țurcan coordonează inițiativele de modificare a legislației privind avocatura, a contribuit la elaborarea strategiei Uniunii Avocaților și a noilor recomandări privind onorariile avocaților. Cu sprijinul unuia dintre cei mai dedicați parteneri de dezvoltare ai Uniunii Avocaților – ABA/ROLI – a coordonat formarea Asociației Tinerilor Avocați, elaborarea și lansarea noii pagini web a Uniunii Avocaților și a bazei de date electronice a avocaților, lansarea unei serii de îndrumare privind contabilitatea, fiscalitatea și răspunderea avocaților, dar și elaborarea ghidului avocatului stagiar. Tot în 2011, Domnul Țurcan a fost ales membru al Consiliului de Directori al Asociației Businessului European (EBA) din Moldova, organizație fondată sub auspiciile Delegației U.E. în Republica Moldova. Din 2010, Domnul Țurcan este membru al Consiliului Consultativ din cadrul Ministerul Economiei și membru al parteneriatului non-profit „Susținerea Concurenței în CSI”. În perioada 2006-2012, Domnul Țurcan a activat în calitate de membru al Consiliului de Directori al Camerei de Comerț Americane (Amcham) din Moldova.

Vladislav GRIBINCEA este avocat în Republica Moldova. Dumnealui este specializat în reprezentarea reclamanților în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și în litigii strategice la nivel național. Domnul Gribincea predă Convenția Europeană pentru Drepturile Omului la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova și este formator la Institutul Național al Justiției din Republica Moldova. Între 2010 și 2012 a fost implicat în calitate de expert în procesul de reformare a legislației moldovenești cu privire la organizarea judecătorească, procedura civilă și procedura penală. De asemenea, dânsul conduce ONG-ul Centrul de Resurse Juridice din Moldova.

Opinia autorilor este o opinie proprie, bazată pe experiență și viziuni personale.
Opiniile expuse de autori nu reflectă neapărat poziția oficială a Uniunii Avocaților din
Republica Moldova.